

Nemoci z povolání ve vazbě na kategorizaci prací v rezortu Ministerstva obrany

kpt. MUDr. Blanka Kupsová

Katedra vojenského vnitřního lékařství a vojenské hygieny
Fakulta vojenského zdravotnictví, Univerzita obrany

Nemoc z povolání (NzP)

- Vzniká **nepříznivým dopadem** biologických, fyzikálních, chemických nebo jiných vlivů **pracovního prostředí**.
- Přítomna v seznamu nemocí z povolání (příloha k nařízení vlády č. 290/1995 Sb.) – 6 kapitol:
 - I - NzP způsobené chemickými látkami
 - II - NzP způsobené fyzikálními faktory
 - III - NzP týkající se dýchacích cest, pohrudnice, pobřišnice
 - IV - NzP kožní
 - V - NzP přenosné a parazitární
 - VI - NzP způsobené ostatními faktory

Kategorizace prací

- 4 kategorie dle intenzity faktorů pracovního prostředí
 - nerizikové (kat. 1 a 2) – nejsou překračovány hygienické limity
 - rizikové (kat. 2R, 3 a 4) – vyšší riziko poškození zdraví

Cíl

- Zjistit výskyt NzP v jednotlivých pracovních kategoriích v rezortu Ministerstva obrany (MO) v letech 2010-2019
- Zlepšit prevenci vzniku a včasné diagnostiky NzP
 - adekvátní zařazení práce do odpovídající kategorie
 - dodržování náplně pracovnílékařských prohlídek – včasné odhalení NzP, vyloučení zdravotně nezpůsobilého pracovníka z rizikové činnosti

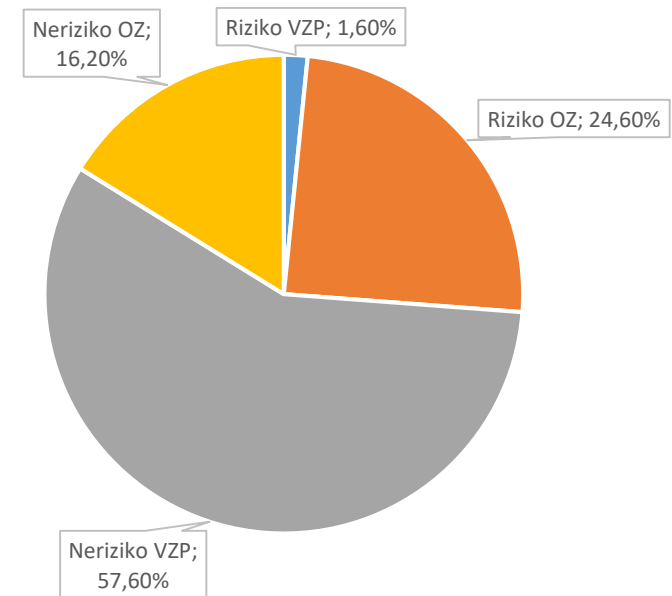
Metodika

- Sběr dat o NzP z dokumentace v archivu Oddělení nemocí z povolání Ústřední vojenské nemocnice Praha
- Diagnóza, kategorie práce (riziko ano/ne), voják z povolání (VZP)/občanský zaměstnanec (o.z.), místo vzniku ČR/zahraníčí
- Adekvátní zařazení činnosti dle působících faktorů
 - shoda v kategorizaci práce dle zaměstnavatele a Vojenského zdravotního ústavu
- Šetření na nerizikovém pracovišti s výskytem NzP

Výsledky

- celkem diagnostikováno 191 NzP v letech 2010-2019
- 113 VZP (59 %), 78 o.z. (41 %)

	VZP	o.z.
Riziková práce	3 (1,6 %)	47 (24,6 %)
Neriziková práce	110 (57,6 %)	31 (16,2 %)

- lépe provedená kategorizace prací u o.z. než VZP

NzP podle diagnózy a rizika

VLS - Vojenské lesy a statky

VOP - Vojenský opravárenský podnik

položka	diagnoza	riziková práce	neriziková práce	poznámka
I/17	otrava CO	0	2	VZP - střelby
II/1	chron. lymfocytární leukemie	1 (ioniz. záření)	0	o.z. - radiobiolog
II/4	nedoslýchavost	1 (hluk)	2	o.z. lesník, 2 VZP
II/7 a II/10	syndrom karpálního tunelu	17 (vibrace)	6 (5x vibrace, 1x LSZ)	o.z. - VLS, VOP
II/8	artróza (horní končetiny)	3 (vibrace)	1 (LSZ - lokální svalová zátěž)	o.z. - VLS, VOP
II/9	tendinitida, epikondylitida	0	7 (LSZ)	o.z. - VLS, VOP
IV/1	dermatitida	0	2	o.z. zdravotníci
V/1	svrab	22 (biolog. činitelé)	3	22 o.z., 3 VZP
	infekce v ČR	4 (biolog. činitelé)	6	o.z. a VZP
V/2	borelioza+ kl. encefalitida	0	27+4	22 VZP + 9 o.z.
	tularemie	1 (biolog. činitelé)	1 (polní výcvik)	o.z. + VZP
	tinea předloktí, lepstopiroza	1 (biolog. činitelé)	1 (výcvik na vodě)	o.z. + VZP
V/3	malárie	0	25	VZP - mise
	ostatní infekce v zahraničí	0	52	VZP - mise
	leishmanioza	0	2	VZP - mise

Porovnání výskytu NzP v rezortu MO a ČR

	v rezortu MO (2010-2019)	v celé ČR (v roce 2019)
NzP z rizikové kategorie	50 (26 %)	477 (45 %)
NzP z nerizikové kategorie	141 (74 %)	480 (45 %)
NzP z neklasifikované práce	0 (0 %)	110 (10 %)
Celkem NzP	191	1067

Zdroj: http://szu.cz/uploads/NZP/V_roce_2019_hlasene.pdf

Kategorizace práce dle zaměstnavatele a Vojenského zdravotního ústavu

	zaměstnavatel	VZÚ
NzP u rizikové práce	50 (26 %)	72 (38 %)
NzP u nerizikové práce	141 (74 %)	119 (62 %)

Shrnutí – NzP a kategorizace do r. 2019

- Správná kategorizace prací byla zjištěna u činností v riziku vibrací s přenosem na ruce (o.z. – VLS, VOP – lesní dělník, zámečník, lakýrník,...).
- **Nedostatečná kategorizace** prací byla zjištěna **u činností v riziku lokální svalové zátěže** (VLS, VOP).
- Poškození sluchu z hluku u VZP (2x) – práce vedena jako neriziková.
- Otrava CO u VZP (2x) - práce vedena jako neriziková.
- Výkon práce/služby v přírodě (riziko onemocnění přenášených klíšťaty) - lesníci, polní výcvik (VZP) – nebyl kategorizován jako rizikový (biolog. činitele – není vědomý záměrný kontakt s biologickým činitelem).
- **Infekce vzniklé v zahraničí** včetně malárie tvoří **41 %** NzP (79).
- Výkon služby VZP v misích (zvýšené riziko infekcí vzhledem k nepříznivým epidemiologickým podmínkám) – nebyl kategorizován jako rizikový (z hlediska biologických činitelů).

Nová kategorizace prací v rezortu MO od r. 2020

Do r. 2019 byl výkon služby VZP veden jako neriziková práce.

Nově od r. 2020:

Výkon služby vojáka z povolání

- u speciálních a bojových jednotek – **kat. 3**

(*celková fyzická zátěž, pracovní poloha, teplo – 3, **biologičtí činitelé 2R**,
psychická zátěž, chlad, hluk 2*)

- u prvků velení, štábu a jednotek zabezpečení – **kat. 2R**

(*celková fyzická zátěž, pracovní poloha, teplo, biolog. činitelé, hluk – 2*)

Dle Rozhodnutí hlavní hygieničky MO o zařazení práce do kategorie z 13.1.2020

Rozhodnutí hlavní hygieničky MO o zařazení práce do kategorie z 4.října 2022

- Výkon služby vojáka z povolání a vojáka v aktivní záloze v rámci nasazení **v zahraniční operaci**
- Výkon služby vojáka z povolání a vojáka v aktivní záloze v rámci nasazení **v mezinárodních hotovostních silách** (na území ČR nebo v zahraničí)
 - Kategorie práce **2R pro práci s biologickými činiteli** (bez vědomého zacházení s biologickými činiteli)
 - Povinné očkování: **tetanus, černý kašel, virová hepatitida** typu A, virová hepatitida typu B, **klíšťová encefalitida, meningokokovým infekcím** způsobeným meningokokem typu A, C, W, Y, meningokokovým infekcím způsobeným meningokokem typu B, **spalničky**, onemocnění **COVID-19**, sezónní **chřipka**
 - V zahraničí navíc dle lokality - žlutá zimnice, břišní tyfus, přenosná dětská obrna, vzteklna

V oblasti prevence

- antimalarická profylaxe včetně režimových opatření
- důsledné používání repelentů proti klíšťatům při pobytu v přírodě (problém - zanechání pachové stopy, nejsou vždy používány)
- očkování proti klíšťové encefalitidě, impregnace uniforem proti klíšťatům
- měření faktoru LSZ u lesníků a pracovníků VOP – časově náročné, nákladné (měření provádí akreditovaná laboratoř)
- očkování dle recentního rozhodnutí HHMO z října 2022

Závěr

- Není adekvátně kategorizován faktor - lokální svalová zátěž.
- Oprávněnost nové kategorizace práce v Armádě ČR z ledna 2020 a října 2022
- Povinné očkování proti klíšťové encefalitidě u VZP – přínosné.
- Podpora: Specifický výzkum „Nemoci z povolání a kategorizace prací v Armádě České republiky“ **2021-2023**

